

דברי תורה

מאת

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שבת שובה

*

יום כיפורים

שנת תשפ"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויזן

גליון אלף קפ"ב

על הטוב יזכר ידידינו היקר
הר"ר **אהרן וועבער** הי"ו

שנדב הוצאת הקונטרס
לזכות את הרבים

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דרשת שבת שובה

דרשת שבת שובה תשפ"א לפ"ק

בסוגיא דמיל"ה דוחה שבת (שבת קו.)

[קראי יתירא נינהו, דמצי למיכתב אך אשר יאכל לכל נפש יעשה לכם], הוא ולא מכשירין [מכשירי האוכל כגון לעשות שפוד וסכין ותנור וכיריים], לבדו ולא מילה שלא בזמנה [דלא דחי שבת ויום טוב וכו', דמצוה שאין זמנה קבוע ויכול לעשותה למחר אינה דוחה יום טוב, והוא הדין לשריפת קדשים ממאים] ע"כ. ולכאורה אמאי אסור למול מילה שלא בזמנה בשבת, הא הוי מקלקל, ומוכח דמקלקל בחבורה חייב ע"כ.

ונראה דהנה בשפת אמת (שם)

הקשה, לדעת רבי אליעזר דסבירא ליה דמכשירי מילה גם כן דוחה שבת, ובורתים עצים לעשות פחמין לעשות ברזל בשבת (שבת קל), אם כן יש לומר שהכתוב וביום הוצרך להתיר מילה בשבת, מחמת מכשירי המילה שהם מלאכות של תיקון, ואין הוכחה שמקלקל בחובל חייב, דאיצטריך קרא

בגמרא (שבת קו.) תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן כל המקלקל פטורין חוץ מחובל [באדם דמקלקל הוא וחייב] ומבעיר [את הגדיש מקלקל הוא וחייב] וכו'. והאנן תנן כל המקלקל פטורין [ואפילו חובל ומבעיר]. ומשני מתניתין רבי יהודה ברייתא רבי שמעון. מאי טעמא דרבי שמעון, מדאיצטריך קרא למישרא מילה [וביום השמיני, ביום יתירא ואפילו שבת, ומילה חובל הוא, מכלל דשאר מקלקל בחבורה חייב] ע"כ.

א.

בחתך סופר (שער עדליית אות ב') הביא

קושיא שהקשה אותו הגאון מהררי"א אסאד וצ"ל, דלמה ליה למילף מדאיצטריך ביום, תיפוק ליה ממה שאמרו (שבת כד:) דאמר רבא דטעמא דאין שורפין קדשים ביום טוב, דאמר קרא (שמות יד-טז) הוא לבדו יעשה לכם

ומענתה כיון דתנא זו סבירא ליה מכשירי מילה דוחין שבת, אם כן אין להוכיח דמקלקל בחבורה חייב, דאם לא כן למה צריך קרא לבדו ולא מילה שלא בזמנה, הא כל מילה מקלקל הוא ואין בה מלאכה, דצריכין קרא למכשירין, דאם מילה שלא בזמנה דוחה שבת, גם מכשיריה דוחין. ומכשירי מילה הוי מלאכת תיקון מעליא, ואין ראייה דמקלקל בחבורה חייב, דקרא אתיא לשאר מלאכות של מכשירי מילה דיש בה תיקון.

אבל רבי שמעון דסבירא ליה כרבנן דאין מכשירין דוחה שבת, וקרא דביום השמיני אתיא להתיר רק עצם המילה בשבת, ובחובל במילה ליכא שום תיקון אלא מקלקל גמור הוא, ושפיר יליף מהתם דמקלקל בחבורה חייב.

ב.

עוד יש לומר דהנה לכאורה יש להבין למה הוי חבלת מילה מקלקל, הלא יש בה תיקון מצוה, שמקיים האב מצות ה' למול את בנו. וביאר ברשימי דברייתא רבי שמעון הוא, דאמר מלאכה שאינה שצריכה לגופה פטור, הלכך אין לך חובל שאין מקלקל, דמה שהוא מתקן אצל אחרים, לרבי שמעון לא חשיב, דהא מלאכה שאינה צריכה לגופה היא, אלא משום דמקלקל בחבלה חייב עייש. ולפי זה יש לומר דזהו רק במל קמן, שאין הקמן בר חיוב מצוה, והתיקון של מצוה

להתיר לעשות גם איזמל למילה בשבת. ועל כרחק צריך לומר דרבי שמעון לא סבירא ליה דמכשירי מילה דוחה שבת עייש.

והנה מעמא דרבי אליעזר דמכשירי מילה דוחה שבת, אתיא בגמרא (שם קלב.) דליף לה מקרא דביום השמיני ימול אפילו בשבת, ומילה גופיה דדחיא שבת סבירא ליה דהוי הלכה למשה מסיני, אייתר ליה ביום למכשיריה. ומבואר בתוספות (קלא. ד"ה ושיון) דגמרי ממילה ועוד, במה מצינו, מה הנך שמצות נהגות בשבת ומכשיריה דחו שבת, אף כל שמצות נהגות בשבת מכשיריה דחו שבת, חוץ מציצית ומזוזה, שאם ציין מליתו ועשה מזוזה לפתחו שהוא חייב, הואיל ובידו להפקירן, ונפקי מרשותיה ולא עליה רמיא חובתיה עייש. ורבנן לא אייתר ליה קרא להתיר מכשירין, ולכן אין מכשירי מצוה דוחין שבת, דכל זמן שאין לנו כתוב להתיר, מנא לן להתיר.

ולפי זה יש להבין באוכל נפש דהותרה ביום טוב, למה לן קרא הוא ולא מכשירין, דמהיכי תיתי להתיר מכשירין אם לא רבינהו קרא. ויש לומר דדרשא זו אתיא לרבי אליעזר דמכשירי מצוה דוחין שבת כמו המצוה גופיה, וממנו יכולין ללמוד דכמו כן באוכל נפש שהתיר הכתוב ביום טוב גם מכשיריה יהא מותר, על כן צריך לן קרא הוא ולא מכשירין.

קג) וברשיי (דייה אם בכלי) דחותך יבלת חייב משום גזוז. וכן איתא במגן אברהם (סימן תקכו ס"ק יא) ובמחצית השקל שם. ולפי זה הקשה בישועות יעקב (או"ח סימן שכא סק"א) היאך ילפינן ממילה דמקלקל בחבורה חייב, הא יש לומר דמקלקל בחובל פטור, והא דייש מלאכת שבת במילה הוא משום גזוז, ובגזוז חידשה תורה דמקלקל חייב ולא בחובל ע"כ.

ונראה דהנה במנחת חינוך (מצוה לב מוסף השבת אות יב סק"ח) כתוב, נראה לי דמלאכה זו דגזוז היא דוקא בענינים שדרך לגזוז או לתלוש מגופו או מבחמה, כמו צמר שיער צפרנים כנף או ציצין, דכל הדברים הללו עושין חליפין והדרך לגזוז, היינו ליטול אותם מהגוף, וכן יבלת דהיא מותרות והדרך ליטול אותה, אבל אין סברא דאם חותך התיכת בשר מעל גופו או איזה אבר וכן מבחמה בכלי שיתחייב משום גזוז, כי ודאי אין דרך גזוז בכך וכו'. והא דאמרו דבמילה איכא משום גזוז, כיון דצוותה תורה לחתוך הערלה הוי ליה גזוז ע"ש.

והנה בכל מילה הגם דהוי מקלקל, יש בה גם תיקון של קיום מצוה, אלא דלא חשבינן תיקון מצוה לתיקון. ויש לומר בטעמו כי סוג גשמי וסוג רוחני הם שני סוגים שונים, וכיון שמלאכת שבת היא בדבר גשמי, והקלקול נעשה בדבר גשמי, לא מחייב רק גם כאשר התיקון הוא כמותו בדבר גשמי. אבל

היא בהאב המקיים את המצוה, והקלקול היא בגוף הקטן, על כן הוי דומיא מלאכה שאינה צריכה לגופה, דלא נעשה התיקון בגוף המקלקל. אבל גדול המל עצמו, שהקלקול היא בהגדול וגם התיקון נעשה בו בעצמו, שמקיים מצות מילה, יש לומר דלא הוי מקלקל, שתיקון המצוה היא גם כן בגוף המקלקל, ושפיר נחשב תיקון.

ומעתה ממה שדרשו לבדו ולא מילה שלא בזמנה, אין להוכיח דמקלקל בחבורה חייב, דאם לא כן אין שום מלאכה במילה בשבת דהוי מקלקל, דיש לומר דקרא קאי לאשמעינן בגדול שבא למול עצמו מילה שלא בזמנה בשבת, דהתיקון הוא בגופו, שיש תיקון מצוה שהוא מקיים בזה מצות מילה, והוי התיקון בגוף המקלקל, ואיצטריך הכתוב להודיע שאין מילתו דוחה שבת. אבל מקרא דביום השמיני ימול אפילו בשבת, דמיירי במילת קטן ביום השמיני, שתיקון המצוה הוא בהאב שמקיים מצותו שנצטווה, והקלקול של חבלה הוא בהבן, דלא נחשב לתיקון, שפיר יש להוכיח דמקלקל בחבורה חייב.

ג.

עוד הקשו המפרשים בסוגיא זו, דהא מבואר בשיטה מקובצת (כתובות ה. ד"ה דס) דבמילה איכא חיוב תולש [היינו גזוז], וכמבואר בגמרא (שבת צד.) בצפורן שלא פירש דחייב הטאת לכלוי עלמא אם נטלו בכלי. ובגמרא (עירובין

חייב, והוא סבירא ליה דמלאכה שאין צריכה לגופה פטור, ולדידיה אין חיוב במלאכת גוזו רק אם צריך לשיער ולצפרנים הנקצצים כמכואר בתוספות (שבת צד: ד"ה אבל). ואם כן במילה שאינו צריך להערלה, הוי לגבי גוזו מלאכה שאינה לגופה וליכא איסור מן התורה, ועל כרחק הא דאיצטריך קרא למשרי מילה היא משום חובל, ושפיר הוכיח משם דמקלקל בחבלה חייב. אמנם עדיין הקושיא תסובב, לדעת הריב"ש (סימן שצד) דבגוזו חייב גם כשאין צריך לדבר הנגזו, דכמשכן היה גוזוין עורות תחשים אף דלא היו צריכין להצמר ע"ש. הובא במגן אברהם (סימן שג סקכ"ב), ולדידיה גם בהסרת הערלה יש חיוב גוזו, דלא הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, אם כן מנא לן דמקלקל בחבורה חייב, אולי מקלקל בגוזו חייב.

והנה בשו"ת בית יצחק (או"ח סימן לה אות ו') הקשה בעין זה, דלדעת הריב"ש דבגוזו חייב אף במלאכה שאינה צריכה לגופה, אם כן תיקון מצות מילה הוי תיקון לגבי גוזו, ומנא לן דמקלקל בחבורה חייב, הא יש לומר דהחיוב הוא משום גוזו דלא הוי מקלקל דאיכא תיקון מצוה, ואף דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה מכל מקום חייב בגוזו לשיטת הריב"ש ע"כ. אמנם באמת דבר זה לא קשה, כי הריב"ש לא כתב דבגוזו חייב גם במלאכה שאינה צריכה לגופה, אלא כתב דאין צריך שתהיה הגזיזה לצורך הצמר

תיקון מצוה שהוא רוחני לא מהני לחייב מקלקל, במלאכה שנעשה קלקול בהמלאכה עבור שיש בו תיקון מצוה שהיא סוג רוחני.

אמנם לגבי מלאכת גוזו במילה, שבעצם אין בזה מלאכת גוזו כלל, דהחותרת חתיכת בשר מגופו אין בה מלאכת גוזו כלל, דאינו עומד לגזו. רק כיון דצוותה תורה למול, המצוה עושהו שעומד לגזו ויש חיוב גוזו. ולכן אין בזה גם משום מקלקל כי יש בו תקון מצוה. וממה נפשך, אם אין אנו מתחשביין לגבי מלאכת שבת רק בסוג הגשמי, אז אין במילה משום גוזו כלל, דאינה עומדת לגזו. ועל כרחק חיוב המצוה עושהו למלאכה, אם כן גם לענין מקלקל במלאכה זו יש להתחשב עם תיקון המצוה, ולא הוי מקלקל כלל. ושפיר אי אפשר להוכיח ממילה דמקלקל בגוזו חייב, דלגבי גזיזה אין כאן קלקול, דתיקון מצוה נחשב לתיקון.

אך אי קשיא, יש לסדר הקושיא באופן אחר, דלפי זה איך יש להוכיח ממילה דמקלקל בחבורה חייב, הא יש לומר דאין הכי נמי מצד מלאכת חובל אין שום חיוב במילה דהוי מקלקל, והא דצריכין קרא למשרי מילה בשבת, היא משום מלאכת גוזו, דלא הוי מקלקל, דתיקון מצוה נחשב לתיקון גבי גוזו. אך באמת הקושיא מעיקרא ליתא, דהא אנן רבי שמעון קיימינן דמקלקל בחבורה

דמקלקל בחבורה חייב סבירא ליה כרבי יאשיה שיש לנו קרא מיוחד דמילה דוחה צרעת, ואי נימא דקרא דביום השמיני דאשמעינן דמילה דוחה שבת, לא מיתוקמא אלא במקום שיש בהרת, אם כן לא צריכין קרא דבשר ערלתו דאף על פי שיש שם בהרת מלין, דהא כבר ידעינן זאת מביום אפילו בשבת, דלמה לן קרא למשרי מילה בשבת, הא הוי ליה מקלקל, ועל כרחך דקרא קאי על מקום שיש בהרת דהוי ליה מתקן, דאף על פי כן דוחה שבת, אם כן קרא דבשר אפילו במקום בהרת מיותר. אלא על כרחך

דקרא דביום אפילו בשבת נצרך להתיר כל מילה בשבת, גם בלי בהרת, משום דמקלקל בחבורה חייב, ושפיר מיושב קושיית הישועות יעקב. ומכל שכן אי נימא דסבירא ליה כרבי יונתן דליכא קרא מיוחד כלל דמילה דוחה צרעת, אלא למדין זאת בקל וחומר ממה דמילה דוחה שבת החמורה, אם כן על כרחך קרא דביום אפילו בשבת, קאי על כל מילה גם בליכא בהרת דדוחה שבת, ומינה ילפינן שוב בקל וחומר דגם צרעת נדחה מפני מילה. ואם כן על כרחך דמקלקל בחבורה חייב, דאם לא כן מה ראייה ממילה שדוחה שבת, הא בשבת ליכא שום איסור דהא הוי מקלקל, ועל כרחך דמקלקל בחבורה חייב.

ה.

והנה בבלי חמדה (ריש פ' תזריע) הקשה דלמה לי קרא לביום דמילה

והשער, אלא גם כאשר כוונתו לייפות את העור או בשרו גם כן הוי לצורך גופו, דכן היה בעורות תחשים שגזזו השער לצורך יפוי העור, וסיים ומלאכה הצריכה לגופה היא עביל. [ועיין בבבאור הלכה סימן שיט די"ה לאכול מיד]. אבל תיקון מצוה, שאינו בגוף האדם כלל, אלא תועלת היצוני לקיום מצוה, הוי גם בגזוז מלאכה שאינה צריכה לגופה ופטור. ולא נשאר להקשות אלא מנא לן להוכיח מקרא דמקלקל בחבלה חייב, אולי מקלקל בגזוז חייב.

ד.

והנה בישועות יעקב (אוי"ח סימן שכ אות ח) הקשה עוד, דמנא לן להוכיח דמקלקל בחבורה חייב, מדאיצטריך קרא למישרי מילה בשבת, דלמא איצטריך למילה בצרעת, דילפינן בגמרא (שבת קלג) מבשר ערלתו, אפילו במקום שיש בהרת יקוץ, דמותר לקוץ בהרת בנו לקיים מצות מילה, ובקוצין בהרת בנו בודאי מתקן הוא, והוי אמינא שאם אירע דבר זה בשבת לא ימול אותו, דיש כאן חילול שבת דהרי מתקן הוא, וצריך קרא דדוחה שבת אף בכהאי גוונא, ולעולם מקלקל בחבורה פטור עיי"ב.

ונראה דבגמרא (שבת שם) איתא, בשר ואף על פי שיש שם בהרת ימול דברי רבי יאשיה, רבי יונתן אומר אינו צריך, שבת חמורה דוחה צרעת לא כל שכן עיי"ב. ומעתה יש לומר דרבי שמעון דיליף ממילה בשבת

בנו הוי עשה דלאחר הדיבור. ומעתה אי לאו הקרא דביום השמיני ימול אפילו בשבת, הוי ידעינן רק דעצם מצות מילת הילד דחי שבת, דמילת הוי עשה דקודם הדיבור. וזה יכולין לקיים גם על ידי עכויים בהיתר גמור בלי דחיות שבת כלל. אך אחר הדיבור שנצטוו שמצות המילת היא על האב דייקא ביום השמיני, וזה לא יוכל לקיים על ידי עכויים, דאין שליחות לעכויים. ומצות האב הרי אינו דוחה שבת, דלא הוי עשה דקודם הדיבור, על כן צריכין קרא מיוחד של ביום דמילת האב את בנו דוחה שבת.

אמנם בתלמודא דידן (קידושין כט.) ילפינן חיוב מילת האב על בנו מקרא דוימל אברהם (בראשית כא-ד), ואם כן גם חיוב זו הוי עשה דלפני הדיבור, והדרא קושיא לדוכתיה למה לן קרא דביום אפילו בשבת, הא עשה לפני הדיבור דוחה בלאו הכי כמו תמיד ופסח. ונראה דהנה בשאגת אריה (סימן צו) הקשה, דלכאורה יש סתירה בין הירושלמי להבבלי אי עשה דקודם הדיבור עדיפא משאר עשה או קליש יותר, דבתלמודא דידן (יבמות ה:) מבואר דעשה דקודם הדיבור חמור טפי מלאחר הדיבור, ובתוספות (קידושין לח. ד"ה אקרו) הביאו קושיא מהירושלמי דבכניסתם לארץ ישראל כתיב (יהושע ה-יא) ויאכלו מעבור הארץ ממחרת פסח, ומעיקרא לא אכול, דאקריבו עומר וחדר אכלו, דלמה לא אכלו מצה מחדש ויבא עשה דבערב

דוחה שבת, תיפוק ליה כיון דמילת הוי עשה דלפני הדיבור ויש בה כרת, אם כן נילוף מפסח ותמיד דדוחין שבת, והוא הדין מילת, ולמה צריכין קרא. דהא מבואר בגמרא (יבמות ה:) דטעמא דאי אפשר למילף משם לכל התורה, משום דמה להנך שכן ישנן לפני הדיבור, ואם כן מילת שפיר איכא למילף מפסח ותמיד דדוחה שבת. ואין להשיב דמה להנך שכן צורך גבוה, דהרי גם מילת הוי בגדר צורך גבוה, כיון דגם מילת בכלל קרבן (וזה"ק פי' דף) ע"ש.

ונראה דהנה בשער המלך (חי עכויים יב-א) הקשה למאן דסבירא ליה (עבודה זרה כו:) דמילת בעכויים כשרת, וכן פסק הרמב"ם (חי מילת כ-א), אם כן מילת בשבת היכי דחיא, הא אפשר למיעבד על ידי נכרי, ובמקום שאפשר לקיים שניהם אין עשה דוחה לא תעשה (שבת קלג.) ע"כ. ובשו"ת חתם סופר (וי"ד סימן רצו וסימן שכא) תירץ, דאם מל על ידי עכויים לא קיים האב המצות עשה דביום השמיני ימול, דאין שליחות לעכויים ע"כ.

ומעתה הנה מצות מילת באמת הוי עשה דקודם הדיבור, אמנם החיוב של האב למול את בנו, מבואר בירושלמי (קידושין א-ז) דילפינן מקרא דביום השמיני ימול בשר ערלתו. וכן כתב הרמב"ם (במנן המצות שבראש ספרו משנה תורה), למול את הבן שנאמר ביום השמיני ימול וגוי ע"ש. ואם כן מצות האב למול

הירושלמי הרי הוא נלמד מכיום השמיני שנאמרה לאחר הדיבור. ולדעת תלמודא דידן דילפינן לה מוימל אברהם שנאמרה קודם הדיבור, מכל מקום הרי לא נשנית מצוה זו שוב אחר הדיבור, ועשה דלפני הדיבור שלא נשנית הרי היא קיל יותר משאר עשה שאינה דוחה גם לא תעשה גרידא, כמו מצות מצה שאינה דוחה איסור חדש. ושפיר איצטריך קרא דביום השמיני, דמילת האב דוחה שבת. כי ממה שעצם מצות מילה נאמרה קודם הדיבור ונשנית, עדיין לא דחי שבת, דאפשר לקיים שניהם על ידי עכו"ם. ומצות חיוב האב אינו דוחה דלא הוי עשה קודם הדיבור שנשנית, ושפיר צריכין קרא מיוחד דדוחה שבת.

ו.

והנה בשו"ת נודע ביהודה (מהדויק סימן טו) הביא קושיית האור חדש, דלפי דברי רש"י (ביצה כז, פסחים מז) דכיון שאין שורפין קדשים ביום טוב, אסור גם לתת חלה טמאה לכלב, דרחמנא אחשבה להבערתן והוי מלאכה ע"ש. אם כן איך ילפינן ממילה דמקלקל בחבורה חיוב, דלמא היכי דליכא מצוה מקלקל בחבורה פטור, ומילה שאני כיון דהוי מצוה רחמנא אחשביה, ומנא לן דהיכי דלא הוי מצוה דמקלקל חיוב בחבלה ע"ש.

ונראה דהנה במגן אבות הקשה לדעת הרמב"ם (הי שבת ה-ז) דחובל

תאכלו מצות וידחה לא תעשה דחדש. ותירצו דאין עשה דקודם הדיבור דוחה לא תעשה דאחר הדיבור ע"כ. הרי עשה דקודם הדיבור קיל מפי.

וכתב ליישב, דודאי עשה שנאמר לפני הדיבור ולא נשנית כלל לאחר הדיבור, גרע מפי כדברי הירושלמי, אבל היכא שנאמרה לפני הדיבור ונשנית נמי לאחר הדיבור, אלים מפי משאר עשה שנאמרה לאחר הדיבור לחוד, הואיל והיא נאמרה לפני הדיבור ונשנית נמי לאחר הדיבור, ואילו אינהו לא נאמרו קודם הדיבור. והשתא אתי שפיר דפסח נאמר במצרים קודם הדיבור ונשנית כמה פעמים אחר הדיבור בפסח שני ובמשנה תורה, וכן קרבן תמיד קודם הדיבור נאמרה ונשנית בחומש הפקודים, וכן מילה נאמרה לאברהם אבינו ונשנית בתורת כהנים וביום השמיני ימול, הלכך הואיל ונאמרה ונשנית אלימא מפי כדברי גמרא דידן, אבל מצה לא נאמרה אלא במצרים קודם הדיבור לחוד, דקרא דבערב תאכלו מצות לא נאמרה אלא במצרים, אבל לא נשנית לאחר הדיבור כלל, הלכך גרע מפי וכדברי הירושלמי. ואף על גב דחובת מצה נאמרה נמי לאחר הדיבור גבי פסח שני, ההוא אפסח שני קאי ע"כ.

ומעתה חיוב מצות האב למול בנו, לכולי עלמא לא נחשב כעשה לפני הדיבור שתדחה שבת, דלדעת

אמרין, אם כן הוא הדין לגבי אחשביה, תרי פעמים אחשביה לא אמרין עייש. ואם כן מילה בשבת דאיצטריך קרא להתיר, דאם לא כן הוי חילול שבת, דגם טיפת דם אחשביה לשיעור גרוגרות, אי אפשר שוב לומר דחייב במקלקל, משום דהמצוה אחשביה, דהרי תרי אחשביה לא אמרין, ועל כרחך דכל מקלקל בחבורה חייב, גם בלי סברת אחשביה, ושפיר איצטריך קרא למישרי מילה בשבת. [והגם דדין דמקלקל בחבורה חייב היא שיטת רבי שמעון, ולכאורה לדידיה לא קשיא דליכא שיעור מפרק במילה, דהא הוא סבירא ליה (מכות יז.) דכל שהוא למכות, ואין צריך שיעור. מכל מקום מבואר בריטב"א (שם) דגם מעמיה דרבי שמעון הוא דמשום דאכל במזיד אחשביה לחומר איסור להתחייב בכל שהוא עייש. ואם כן מעמיה דחייב בכל שהוא היא משום אחשביה, והרי תרי פעמים אחשביה לא אמרין].

חייב משום מלאכת מפרק עייש. והרי מפרק היא תולדה דדש, ושיעור דישה הוי כגרוגרות (שם), ובמילה לא הוי דם כגרוגרות, ולמה צריך קרא להתיר מילה בשבת. ותירץ דביון דמצוה להטיף דם ברית (עין רש"י (שבת קלד. ד"ה ראיתו) דלכן אין מלין ילד ירוק, דאי מהיל ליה לא נפק מיניה דמא, והטפת דם ברית מצוה כדכתיב (זכריה ט"א) גם את בדם בריתך עייש), אמרין אחשביה, והוי טיפה אחת כשיעור שלם עייש. (ועין עוד בזה בעט סופר ח"ד כלל קי פ"ט).

והנה מבואר בשו"ת בית יצחק (א"י) סימן פח אות יא) דמה דאמרין מיגו, ולדוגמא מיגו דהויא דופן לענין סוכה הויא דופן לענין שבת (סוכה ז.), ענינו אחד עם מה דאמרין אחשביה, דהואיל דחשוב למצוה חשוב למלאכה עייש. ואם כן לפי מה דאמרין (בבא מציעא ט) דחד מיגו אמרין תרי מיגו לא

* * *

דרוש לשבת שובה

להצין למה אומרים היה עם 'פיפיות', ולא סגי באלמרו היה עם 'פיות'. ונראה כי צלוחי עמך צית ישראל נכללים גם מנהיגי ישראל, אשר הראה ה' לאדם הראשון דור דור ודורשיו דור דור וחממו (סנהדרין ל"א), שיהא

האזינו השמים ואלדברה ותשמע הארץ אמרי פי (ל"ג-ל"ד). יש לומר דהקדס לצאר מה שמתפללין צימים אל, היה עם פיפיות צלוחי עמך צית ישראל וכו', הורס מה שיאמרו, הצנים מה שידצרו וכו'. ויש

ישראל, עירצ עם דבריו גם דברי מליצה כלפי מעלה, שלא יתעורר עליהם קיטרוג, ואמר 'האזינו השמים ואדברה', שיש צורך דבריו גם מלין לעילאה, וכאשר יטו השמים און לדקדק, ישמעו הדיבורים שיש צחוס הנוגע להם. וכמו כן 'תשמע הארץ אמרי פי', שישמעו הדברים כפשוטן כפי מה שמדבר אליהם.

והנה בתפלה הנ"ל אנו מבקשים, הורס מה שיאמרו, הצינס מה שידברו, שהוא לכאורה כפל לשון. אך הכונה היא, שהמוכיח צריך דעת ותבונה לצחור על איזה נושא ידבר, וגם על מה שלא ידבר, דכשם שמורה לומר דבר הנשמע כך מורה שלא לומר דבר שאינו נשמע (יצמות סה:), וישנס דברים שיש להעלים עין מהם וכדומה. ועל זה צא תחלת הבקשה, 'הורס מה שיאמרו', שה' יורה אותם 'מה' שיאמרו, ועל מה שלא יאמרו. ושצ צא הבקשה, כי גם על הדברים שדורש יהא לו צינה ודעת איך להניעם לפני הציבור, ואיך להלביש אותם, שיתקבלו הדברים בצלם. וזהו 'הצינס מה שידברו', שגם מה שצריכין לדבר הצינס איך לסדר הדברים כראוי וכנכון. ויתן ה' צפינו הדיבורים הנכונים, שיהיו יואצין מן הלצ ונכנסין אל הלצ, ויהיו לרצון אמרי פי והגיון לצי לפניך ה' צורי וגואלי.

ה' עם פיומיהם כאשר הם מדברים ודורשים לפני צני ישראל. והנה מצואר צספרים הק' כי צשעה שדורשין ומוכיחין יש להזהר שלא יעורר צדיבוריו קיטרוג על ישראל, איך שהם מוניחין דרכי התורה, אלא יש לעורר כלפי מעלה מליצות על ישראל, אשר עם כל זה, מי כעמך ישראל גוי אחד צארך.

ועיין בנועם אלימלך (פי' ושלח) שכתב דהצדיק צדברו עם אנשים, אזי הוא מדקדק צדבריו להשכיל שיהיו דבריו נשמעים צמשמעותיהם, אחד, דבר כפשוטו לאיש המדבר עמו. שנית, הוא עיקר תוכן דבר שמכוין צאותן הדיבורים שיהיו נאמרים צתפלה ותחנונים לפני המקום צרוך הוא ע"ש. וצעודת ישראל (אבות) פירש שנו חכמים צלשון המשנה (אבות ו-א), כי האדם צריך ללמוד צלשון המשנה, רצה לומר שיהא דיבורו נכפל לעילא ולתתא, שכמו שמדבר כאן צזה העולם דברי תורה או תפלה, כמו כן יהא דיבורו צעולמות העליונים. וזהו מאמרם (סוכה כא:): שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד ע"כ. ולכן אנו מבקשים היה עם 'פיפיות' שלוחי עמך בית ישראל, כי יש להם צדיבורם שחי פיות, פה שמדבר לצי אדם למטה, ופה כלפי מעלה להמליץ.

ולבן כאשר התחיל משה לומר שירת האזינו, דברי תוכחה לצי

להמשמע, אומר האזינו. - וברש"י
תזל כטל, שהכל שמחים בו, לפי
שהמטר יש בו עצים לצריות, כגון
הולכי דרכים, ומי שהיה צורו מלא יין
ע"כ. ויש להצין אם המטר אינו
מרוצה לכל, אם כן למה ציקש יערוף
כמטר לקחי, ולא סגי בטל לחוד, תזל
כטל אמרתי, שהוא מרוצה לכל. ולא
עוד אלא שציקש שיהיו כשעירים,
כרוח סערה, שגם כן לא מרוצה לבני
אדם.

וַיִּרְאֵהָ כי מנהג ישראל תורה לדרוש
בשבת שובה, להורות לעם
ה' דרכי ה', ימים שלב האדם קרוב
לה', וכמו כן קרוב ה' לכל קוראיו
בימים הללו ביתר שאת. וצפרט ציוס
השבת, יומא דנשמתי, אשר היא זמן
תשובה גם במשך כל השנה, ש'צת צ'ו
ת'שוב, ומכל שכן בשבת זו שהוא
בתוך ימי התשובה על אחת כמה
וכמה.

וְהִגֵּה בהכלל ישראל ישנם שתי
סוגים, חדא, אנשי מעלה
שמצינים תכלית החיים, אשר העולם
הזה הוא רק כפרוזדור צפני העולם
הבא, והתקן עצמן כפרוזדור כדי
שתכנס לטורקלין, וכל מחשבתם היא
תמיד על עולם הגשמות בשמים
ממעל, הם מתבוננים על גודל מעלת
נשמתם, מאין באת, נשמתו חלוצה
מתחת כסא כבודו ית"ש, ונשמה שנתת

*

מנהג ישראל תורה לדרוש בהסוגיא
שלמדו לכבוד החג, והוא
בענין מילה דוחה שבת, ויש לזה קשר
לענינא דיומא, על פי מה שיסופר על
הגה"ק בעל חידושי הרי"ם ז"ל,
שכנס פעם בשבת צבוקר קודם
התפלה לבית המדרש, וראה איך
שעוסקים בתורה ואמירת תהלים.
ואמר כי לכאורה היו צריכין למהר
צבוקר להתפלל כדי לקיים מצות עונג
שבת בצער ודגים, דזריזין מקדימין
למצות. אמנם היות כי בתורה ותפלה
מקיימין מצות ומלחם את ערלת
לצבכס, והרי מילה דוחה את השבת
ע"כ. וצימי התשובה הללו ישראל
מקיימין מצות ומלחם את ערלת
לצבכס, וצפרט ציוס השבת, ושפיר הוי
מילה בשבת מענינא דיומא.

*

האזינו השמים ואדברה ותשמע
הארץ אמרי פי, יערוף
כמטר לקחי, תזל כטל אמרתי,
כשעירים עלי דשא, וכרביצים עלי עשב
(לז-א). ויש לדקדק למה לשמים אמר
לשון דיבור שהיא לשון קשה, ולא רץ
אמר לשון אמירה שהיא לשון רכה.
ועוד כי לשמים אמר לשון האזנה,
ולארץ אמר לשון שמיעה. וצפרי
איתא, שמשה היה קרוב לשמים ורחוק
מהארץ, וכאשר און השומע קרוב

קשה לו לשמוע תוכחה, כי חומר האדם לא נהנה מלשמוע ציקורת על מעשיו, וכל דיבור ששומע הוא לו לנער, ומכל שכן שאין לו הנאה מהם. ואנשים הללו הם מכונים בתואר 'ארץ', שכל מהותם ומחשבתם דצוקה רק צעניני ארציים, ולא מתצוננים על עניני שמים, להכין להם מזון לחיי עולם הבא, שאין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב, אלא תורה ומעשים טובים בלבד. ולאנשים הללו, כשמשמיעים להם דברי תוכחה, הם לפניהם כמטר שאינו נוח לכל.

והנה האדם שעוד על עזמו להתקרב לה', דומה לשדה זרוע, שהחעמל לחרוש ולנכש ולזרוע, כל שאיפתו הוא להוציא פירות יפות, מנות ומעשים טובים, הוא עומד ומנפה על המטר שיסקה שדהו, כי כל טפה וטפה יתן בו כחו להוציא פירות נאות ויפות לגאון ולתפארת. לא כן מי ששדהו ריק, ולא זרע כלום, והוא מ'הולכי דרכים', ואינו מיושצי בית המדרש, 'וצורו מלא יין', שהוא לעזמו צור, ומושך את צשרו צתענוגי היין, לפניו התוכחה היא דומיית המטר שאינו נוח לו, ולא נהנה לשמוע כאשר נוגעים בהפינטל שלו. ומניינו צגמרא (כחצות קה): שאמר אציי, האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה צני מתא, משום דלא מוכח להו צמילי דשמיא. ואמר רבא הני צני מחוזא כולהו רחמו לי וכו'

צי טהורה היא, אתה צראתה אתה יצרתה ואתה נפחתה צי, חלק אלקי ממעל ממנש. ולאן אתה הולך, יצוא יום שיצטרך לחזור נשמתו, ולהמשיך חיותו למעלה צגן עדן לנצח נצחים, וחצל לאצד עולם עומד עצור עולם עובר, ואין הם מוכנים להפסיד חיי עולם הבא צשציל תענוג שעה מועטת של חיי הצל צעולם הזה. ואנשים כאלו הם שמחים לשמוע תמיד תוכחה לעוררם פעם ועוד פעם, שיוכלו להחזיק מעמד שלא יתפתו לפיתויי היצר, ולא להמשך לתענוגי עולם, וכל דיבור של מוסר ותוכחה הם כמים קרים על נפש עיפה. ואנשים כאלו הם מכונים בתואר 'שמים', שכל מחשבתם ושאיתתם הם תמיד רק לעניני שמים, לזכות לחיי עד צשמים ממעל לנצח נצחים, וכל דיבור של תוכחה ששומע נוח לו כטל.

ולעצמות זה ישנם אנשים שהם שקועים רק צעניני ארץ, להרצות הון ועושר, וללכת אחר שרירות ותענוגי לצם, לעשות ימיהם כחגים, ואינם מתצוננים על העתיד. הם שומרי שבת, וצאים להתפלל כל יום, ואוכלים מאכלי כשר, אצל כל יהדותם הוא צקרירות, לעול ולמשא, ואינם מצרכים בלב שלם צרכת שלא עשני גוי. והוא קשור צכלי הטעכנאלאגיע צכל לצו, וכל מחשבתו אדוק צו, וקשורה צו ככלצ. וממילא

שומעים מרחוק ולא מאזינים, וגם רק כאשר שומעים דברים רבים בלשון אמירה, ולהם 'יערוף כמטר לקחי', שאינם מרוצים לשמוע כל מה שאני אומר, ויכאיבו הדיבורים לההולכי דרכים ולמי שצורו מלא יין, ויהיה להם הדברים 'כשעירים עלי דשא', שרוח סערה מבבל ומטריד האדם, אבל לאנשי המעלה 'תזל כטל אמרתי', ויהיו 'כרביצים עלי עשב'.

*

אמנם יש לומר, כי גם האנשים המשוקעים בעיני ארצות, ואין נוח לאזניהם לשמוע ציבורת ותוכחה, מכל מקום יש אופן שתהא נוח לפניהם ויהיו מרוצים לשמוע. והוא, כאשר מסביר המוכיח לפניהם, שטובתו הוא מבקש, ולא רוצה להגדירו ולמנמנו, אלא יסביר לו כי הוא מניע לפניו דרכי חיים אשר יתענג ממנה עוד יותר, לא רק תענוג לפי שעה, אלא תענוג נצחי. השלוות הנפש שהתורה מביאה להאדם, המנוחה שישראל מרדיפה אחר התאוות. מה שהוא אדוק להכלים הטעכנאלאגיים מעבירו על דעתו, לא מביר כבר מהו שלוה ומנוחה, ואיך מתנתק לאט לאט מאהבת ציתו, אשתו וצניו, אין ראשו עמו, הוא מסתובב בעולם אחר. ימי חייו היקרים עוזרים בצילוי הזמן היקר בהצלי הבלים שאין לו בהם שום

ע"ש. ופירשו כי אנשי העיר של אצוי לא היו חכמים בתורה, ולכן לא היו אזהרים תוכחה, וכמו שנאמר (משלי ט-ט) אל תוכח לך פן ישנאך. אולם אנשי מחוזא היו בני תורה (עבודה זרה נח.). והם אהבו תוכחה, כמו שנאמר (שם) הוכח לחכם ויאהבך, ועל כן כולוהו רחמו ליה לרבא.

ולכן כאשר ציומו האחרון קיבץ משה רבינו לפניו כל ישראל יחד, ובהם הרי יש סוגים שונים, יש בהם אנשי מעלה שהם בחינת שמים, שכל מחשבתם ושאיפתם היא רק לענייני שמים, וחייהם הם רק פרוזודור להטרקלין שהם רוצים להכנס. ויש בהם אנשים שהם בחינת 'ארץ', כל עסקיהם ושאיפתם הם רק בענייני ארציים ואין שמים לב על תכליתם, להכין בעולם הזה מוון לחיי עולם. על כן חילק דבריו לשנים, ואמר 'האזינו השמים ואדברה', האנשים הללו שהם בחינת שמים אונם קרובה אל המשמיע, ולכן אמר עליהם לשון האזנה, והם מטים אזניהם לשמוע גם כאשר 'אדברה', דיבור קשה, שהם אזהרים התוכחות, ועליהם אמר תזל כטל אמרתי.

אמנם יש ציניהם גם אנשים שהם בחינת הארץ, והם לא מאזינים לדיבורים קשים, ועליהם אמר 'ותשמע הארץ אמרי פי', הם רק

רבי יונתן מאי דכתיב (שמואל א כג-א) נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על, נאום דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה. וכמאמרם (שם) לא היה דוד ראוי לאותה מעשה [דעת שצב] דכתיב (תהלים קט-כג) ולכי חלל בקרבי [יזר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט בקרבני], אלא לומר לך [גזירת המלך הייתה ליתן פתחון פה לשבים] שאם חטא יחיד, אומרים לו כלך אלא יחיד שעשה תשובה אף אתה עשה תשובה ע"ש. ולכאורה נריך ציבור הלשון 'שהקים עולה' של תשובה.

וייש לומר הכוונה, דהנה דוד המלך ע"ה אומר (תהלים מ-) בשרתי דק בקהל רב הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ידעת, ואיתא צילקוט (ריש פ' ויקהל רמו תח) וכי מה בשורה היו ישראל צריכין צימי דוד [שכל ימיהם היו בטובה], והלא כל ימיו של דוד מעין דוגמא של משיח היה, אלא פותח ודורש לפנייהם דברי תורה שלא שמעתן און מעולם ע"כ. - ויש להבין וכי התורה הישנה כעורה היא, עד שהוצרך לומר להם דברים חדשים שלא שמעתן עדיין און מעולם. וגם מה רצה להדגיש באמרו בשרתי דק, ולא אמר דברתי דק ותורת ה' בקהל רב.

תועלת. והתורה הקדושה ודרכיה הם לא רק טוב לו לעולם הבא, אלא גם אשריך בעולם הזה (אבות ו-ד), ויראה מה בין בני וצן חמי, כמה נאים חיי בן תורה, התענוג הנפלא שיש לו מבני ביתו המעוטרים במדות טובות, הנחת שרואה בין משפחתו ונכדיו, אשר כל זה חסר להמשוקע בארציות, כל ימיו נער ומכאוב, אין לו מנוחת הנפש. התאוות של האדם כמאמ השוטה מים מלוחים, שצבע לרגע, ושוב נעשה נמא עוד יותר.

ולבן כאשר קיבץ משה כל ישראל יחד לומר להם דברי תוכחה אמר גם להאנשים שהם בחינת ארץ, אני מבקש מכם ותשמע 'הארץ' אמרי פי, גם אחס חטו אונכס לשמוע מה שאני אומר לכם. הן אמת כי יערוף כמטר לקחי, הדברים שאתם תשמעו יהיו כמטר שאינו נוח לכמה זריות, ויש בכס כאלו שמתחלה יכאיב להם לשמוע ציקורת על מעשיהם, אבל אני אסביר לכם הטובה שאני מציע לכם, וטעמו וראו כי טוב ה', ובסופו גם אצליכם תזל כטל אמרתי, שתהא נוח לכם לשמוע ולקבל הדברים, ויהיו הדברים כטל הנוחים לכל.

*

וביארנו במקום אחר (עיין שמן ראש לימים נוראים ח"א דף רמט) הכוונה, כי כאשר הדורש להציבור

ואיתא בגמרא (עבודה זרה ה.). אמר רבי שמואל בר נחמני אמר

החפץ חיים וגו' סור מרע ועשה טוב, בשמירת התורה זוכין לחיים ארוכים וצריאות, אורך ימים צימינה וצשמאלה עושר וכבוד, חיי עולם הזה וחיי נצחיים של עולם הבא, וצורה רבה הודיע להם, ועל ידי זה היה פותח ודורש לפנייהם דברים שלא רצה האוזן לשמוע מעולם, כי היו ערבים לאוזן השומע, ושפתי לא אכלא, ואיני צריך לחוש מלומר דבר שלא נשמע.

ובמו כן היא צענין התעוררות לתשובה, כאשר האדם משקע בחטא, הוא אדוק בכלים שונים המעבירין אותו על דעתו ועל דעת קונו, ומוכיחין אותו לעזוב את דרכיו, הוא עומד ושוחק, אתה עוד מדור הקדום, אני עומד ומתענג שעה שעה, ואתה אומר לי להתרחק מזה, ולחזור בתשובה. וכי אתה יודע מה זה עבורי לעזוב הכל, הרי אתה מטיל עלי עול קשה לבטל מה שהורגלתי, ולשנות דרכי החיים שלי שאני אדוק בהם. ומה גם כי אחר שאעזוב דרכי מי יודע אם תתקבל תשובתי למעלה.

אמנם דוד המלך היה מעורר את שומעיו, אני לא רוצה לגזול מכס התענוג שהרגלתי, צו, אני מוכן להציע לפניך תענוג יותר גדול. המתרגל עצמו לדרכי התורה הוא הוא המאפשר, והם נחמדים מזהב ומפז ומתוקים מדבש ונופת נופים, אני

מזיע לעם ה' התורה ומנותיה, עבודת המלך, והוא מוסר רשימה ארוכה, הדברים שאסור לעשותם, ומהו מנווה לעשות, ואינו מטריח להסביר להם נועם מנות ה', אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, ותורת ה' מתוקה מדבש ונופת נופים, ותועלת המרובה שיגיע להאדם בשמירתה, אז כל דיבור הוא לעול ולמשא, שרואים לבטל מנוחתו ושלוות נפשו ולכופו לעבוד עבודה, ואין האוזן מרוצה לשמוע ולקבל דברים אלו. אבל אם מזיע להם התועלת הנשגבה של שמירת התורה, גודל שכרה של המקיים מנות ה', שאנו מאמינים שגומל טוב לשומרי מנותיו, ולא רק שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, אלא גם בעולם הזה מרווח הרבה, פאר החיים של שומרי תורה, אשר אין ערך בכל אומה ולשון לתענוג הרוחני שיש להאיש הישראלי צורת ה', ומסביר להם כי עבור עבודת ה' יום שלם, מרויחין הרבה יותר ממה שמרויח במסחרו, דברים כאלו ערבים לשמוע לכל, ומתקבלים על הלב.

ובדבר זה היה גדול כוחו של דוד מלך ישראל, ואמר 'בשרתי צדק צקהל רצ', כאשר עמד לדבר לפני עם ה' ולעורר על שמירת התורה ומנותיה, הציא להם צורה טובה, שכולם רוצים לשמוע. הוא מזיע להם מסחר רצ ועצום, מי האיש

אור לפניו, לעוזב הדרך המקולקל.
שנמצא בו, ולחזור לדרך הישר.

הדרך אשר אתה הולך מעיד עלי
הכתוב קראו מות ורע, וכמו
שאמר ה' ראה נתתי לפניך היום את
החיים ואת הטוב, ואת המות ואת
הרע וגו', וזכרת בחיים למען תחיה
אתה וזרעך, לאהבה את ה' אלקיך
לשמוע בקולו ולדבקה בו, כי הוא
חיך ואורך ימים וגו' (דברים ל-טו).
המשוקע בתאוות העולם הוא מסתובב
בסמי מות והרע, ורק דרכי התורה
הם החיים האמיתיים. וללאה ממנצב של
מות למנצב של חיים אינו עול על
האדם, כי כל אשר לו יתן צעד נפשו.

ובחיים וזכרת בחיים אתה וזרעך.
התורה מעוררת את האדם,
הן אמת שניתנה הצחירה צידך, ואם
אתה רוצה לאצד עצמך לדעת לזכור
בהמות והרע, הרשות ניתן צידך. אבל
מה אתה רוצה מזרעך, למה אתה
הורג גם אותם, למה תחנק גם אותם
לדרכי המיתה, הלא הם רואים מעשיך
והם מושפעים ממך, ומתקריים מדרכי
התורה, מי המיר לך להרוג את בניך.
הלא יבוא יום שיטגדלו, והם יתבעו
ממך, למה הבאת אותי לידי כך שלא
יכולתי לקדש ימי נעורים שלי כדבעי,
וקלקלת נשמתו בפגמים שקשה לי
להטהר רעיונותי ומחשבותי מהם. ולכן
מוהיר הכתוב וזכרת בחיים למען

מזיע לפניכם דרך התורה שתתענגו
מזה עוד יותר. האדם בכלים הללו
הוא לא נמצא בכלל צוה העולם, הוא
עבד נרצע להם, לא מתענג מאשתו
ובני ביתו היקרים, והם לא
משחשעים עמו. אין לו מנוחה
ושלוות הנפש, הוא נמצא השוטה מים
מלוחים, אין לו גם חצי תאוה, שוטה
ונעשה נמא יותר. ורק המתנהג בדרכי
התורה שרוי בשלוה ובהשקט, ובטחונו
תמיד על ה' שיעשה רק מה שהיא
הטובה שלו האמיתית, וזשרתי לך
בקהל רב, הדברים שאני מזיע לכם
הם בשורה טובה. אתה חושב שהנך
בן חורין, אתה יכול לראות ולעשות
מה שעולה על לבך, אבל האמת אינה
כן, אין לך בן חורין אלא מי שעוסק
בתורה (אבות ו-ג), אבל אתה עבד
ליצרך, ומשועבד לתאוהך, ואי אפשר
לך למשול על עצמך.

תשובה אינה עול, לומר שאי אפשר
לו לעוזב דרכו מפני
הקישויים שיצטרך לזה, זהו הארת
עינים להרגיש שאתה שוכן בחושך, בלי
ראות את העמיד, מה תהא עמך ועם
בני ביתך, מה ממתין עליך בעוצך את
העולם, ותשובה היא זכות לך, לזכות
להיות אשריך בעולם הזה וטוב לך
לעולם הבא. ודוד המלך הוֹלֵך חן
בשפתיו, והקים עולה של תשובה, ער
האט אפגעשטעלט השקפה זו שתשובה
היא עול, אלא להרגיש צוה פתיחת

שהרי אזי לא טעם טעם חטא מעולם, ומתראוי היה שיהיה נשמר גם מחטא כל דהו, ולצסוף צא מכשול של עון לידי, והרי זה חטא כל יכופר, ועם כל זה כאשר עשיתי תשובה העביר ה' חטאתי. ולכן דקדק נאום דוד 'צן ישי', אני צנו של אותו נדיק שמת רק צעטיו של נחש, הרי החטא שלי יותר חמור מהרבה עצירות של שאר צני אדם, ולכן אני הגבר אשר הוקם על, עולה של תשובה.

וידוע צא ללמד, שאם חטא יחיד, אומרים לו כלך אלל יחיד שעשה תשובה אף אתה עשה תשובה. ויש לומר דאיתא במשנה (תענית י.) הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים, התחילו היחידין מתענין שלש תעניות. ובגמרא מאן יחידי, אמר רב הונא רבנן וכו', איזהו יחיד, כל שראוי למנותו פרנס על הצבור ע"כ. ולכן אמר שגם כאשר חטא 'יחיד', שהיה עומד כבר צמעלה יתירה צעבודתו, ויודע את רצונו, ושז נכשל בחטא, לא יתייאש מלעשות תשובה, אלא אומרים לו כלך אלל 'יחיד', דוד המלך שהיה יחיד צקדושתו, צנו של ישי שמת רק צעטיו של נחש, ונתקבל תשובתו, אף אתה עשה תשובה ותתקבל.

*

איתא בגמרא (יומא כז.): אמר רב הונא כמה לא חלי ולא

תחיה אתה וזרעך, כאשר יש לך נסיונות לצבור צהחיים או צהמות, שכה היצר מתגבר עליך לעצוב דרך החיים, תצונן על דורותיך אחריק, אלה האן מה חטאו ומה פשעו להכשיל גם אותם, הלא זהו מדת אכזרי שעבור תאות נפשו יותר על דורותיך אחריו, וצחרת צחיים למען תחיה אתה וזרעך יחד.

ובשבו הע"ט צלצל אלי אשה שמגדלת צניה לעצמה, והתאוונה כי יש לה צחור התוצע מאתה לקנות לו טלפון לעצמו, אבל הוא צריך גם טעקסט עם אפשרות לשלוח תמונות, והוא צוכה ומצבלל הצית, מה תעשה. ואמרתי לה, כעת הצחור צוכה, אבל אם תתן לו צקשתו, צקופו את תצכה, וגם הוא יהיה שקוע צשאל תחתית, וחייך קודמים.

*

ודוד המלך פתח שער לדופקי צתשובה, והתחיל דצרוי נאום דוד 'צן ישי', תדעו שהחטא שנכשלתי צה היה חטא נשגב מצדי, כי אמרו חז"ל (שבת נה.): ארבעה מתו צעטיו של נחש [צעצתו של נחש שהשיא לחוה, ולא צחטא אחרת, שלא חטאו], ואלו הן, צנימין צן יעקב, ועמרם אזי משה, וישי אזי דוד, וכלאז צן דוד ע"ש. ואם כן מימות משה רבינו לא היה אדם שנולד צצית קדוש כמותי,

אני, חטאתי עויתי פשעתי, אז מודה ועוזב ירוחם.

ובבזו כן מנינו באדם הראשון שעבר את פי ה' לאכול מעץ הדעת, וכאשר הוכיחו ה' על מעשיו, התחיל להתנצל, האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואוכל (בראשית ג-יב), לא נתצטל ממנו העונש, והביא מיתה לכל העולם. ובדרך כלל רואים שכאשר שואלים מי שסר מן הדרך הישר, מי הביאך לידי זה, יצטדק ויטיל הכל על אחרים, אבותיו וציתו, רבו או חבירו, וקשה לו להודות אשר הוא עצמו ויצרו אשם בצד.

ואיתא במדרש (שחר טוב משלי י) צערה שהחכם יושב ודורש והעם שומעים הקב"ה מוחל עונותיהם. וביאר בדרשות חתם סופר (לשנת שובה כה. ובגמ"ח דרוש יח) כי אמרו חז"ל (ברכות יב:) כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו (שמחצייט זהם. ריטצ"א), וליף לה משאל שמתבייש להזכיר אורים ותומים כיון שהרג נוצ עיר הכהנים ע"ש. מבואר מזה שאין הכוונה שמביישין אותו ברבים, אלא שמתבייש בפני עצמו נגד קונו, ובוש מפני המעשה שעשה, ולבו שצור על זה, הקב"ה מוחל לו. והחכם הדורש ומזכיר עונות הרבים במה שנכשלים, וכל אחד שומע ויודע בעצמו מה שנוגע לו בעצמו

מרגיש גברא דמרא סייעיה [כמה סמוך ומוצטט וכו' מי שהקב"ה בעזרו, שהרי מנינו] שאלו צאחת ועלתה לו לרעה [לקונסו מיתה לצטל מלכותו], דוד בשמים ולא עלתה לו [לרעה] ע"כ. וכבר הקשו המפרשים וכי משוא פנים יש בצדכר ח"ו. ופירשו כי שאל המלך צעת שבה אליו שמואל אחר שחטא, הקדימו שאלו צרוך אתה לה' הקימותי את דבר ה' (שמואל א טו-יג). וכאשר הוכיחו שמואל ומה קול הצלן הזה באזני, התנצל אשר חמל העם על מיטב הצלן והצקר למען זכות לה' אלקיך. שאלו לא הודה שעבר על פי ה' וחטא, אלא ביקש הצטדקות שונות, לא נורא מה שעשיתי, היה לי מחשבה טובה, לכן לא נמחל לו. לא כן דוד, כאשר בא אליו נתן הנביא להוכיח, לא עשה התנצלות אלא אמר תיכף חטאתי לה' (שמואל ב יב-יג), ומודה ועוזב ירוחם, ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך לא תמות.

זוה מוסר השכל, כאשר מוכיחין אדם לומר לו מדוע אתה עושה ככה, והוא לא מודה לומר אני כבוש תחת יצרי, המפתה אותי לידי כך, וקשה עלי להתגבר עליו, ורשע אני, אלא מתחיל להצטדק, אין הדבר חמור כל כך, וממציא לעצמו היתרים בשעת הדחק, אז לא יאבה ה' סלות לו, ורק מי שמקבל האמת, ואומר לעצמו רשע

בגלוי, ומכל שכן להראות תמונה שאינה הוגנת, ובהשתמשות בכלים אלו מסירין מעצמן מדת הבושה, עד שמרוב ההרגל נאצד ממנו סימני היהודים, אשר שלשה סימנים יש באומה זו, רחמנין וציישנין וגומלי חקדים (יצמות עט.). ולא מתצייש מלחפש בהכלים הללו דברים שהם איסורים של גופי תורה.

לראות תמונה של אשה נעשה לו כהיתר גמור, וכמה גדול הוא המרחק אללו מימי נעוריו כשהתנהג בקדושה, וכמה נתקרר כבר מקירצת אלקים, אשר צימי קדם כאשר היה בא לפניו תמונה שאינה הוגנת היה מרעיד, וצימים ההם מההרגל שנעשה אללו טבע היה פונה ראשו תיכף לנד אחר. וכעת הגיע לדרגא שלא מזדעזע עוד מזורה שאינה הגונה, ומדיבור ניבול פה לא מתגעל נפשו, עד שכמעט נעקר מלבו להתצונן, כי לפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמצראשית, ואם יסתר איש צמקתרים ואני לא אראנו נאום ה'.

ובבזו שפירש הרה"ק רבי זושא מאנאפאלי זי"ע, כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמרא סיייעה, סיייעה היא מלשון נסיעה, ובלשון קדשו, וויי איז נעביך דער וואס שפירט בארנישט ווי השיי"ת ריקט זיך אוועק פון

מדברי הדורש, ומתצייש צפני עצמו, הקצה מוחל לו ע"כ.

וזדו הענין שאמרו (שם ז.) טובה מרדות אחת בלבו של אדם [לשון רדוי והכנעה שאדם שם על לבו מאלין] יותר ממאה מלקיות [מועילים להחזירו למוטב יותר ממלקיות] שנאמר (הושע ב-ח) ורדפה את מאהביה וגו' וכשתראה שאין עוזר תשים על לבה [לאמור] אלכה ואשובה אל אישי הראשון, כי טוב לי אז מעתה ע"כ. והיינו שהרהורי התשובה שבאים על האדם מהכרתו בקלקול מעשיו, הם מועילים ביותר להחזירו למוטב.

חז"ל אמרו (מדרים ב.) הבושה מציאה האדם לידי יראת חטא שנאמר (שמות כ"ו) וצעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, זו בושה. מכאן אמרו סימן יפה באדם שהוא ציישן וכו', כל אדם המתצייש לא צמרהה הוא חוטא ע"כ. צימינו אלה הרגילים בכלי הטענאאלאגיע, עמס הקשר על ידי טעקסט העציר הרצה ממדת הבושה. צדרך כלל כשמדברים להאדם יש קצת גבול איך לומר ואיך לדבר, לא כן בטעקסט כותב ורושם דברים צלי שום בושה. ומכל שכן המקושרים בחצורות השונות נפרץ גדר הבושה לגמרי, צדרך כלל כשמדברים אחד לחצירו יש נימוס אנושי על הנקיות בהדיבור, ומתצייש מלדבר ניבול פה

שהיה חכם, וכתיב (קהלמ ח-א) חכמת אדם תאיר פניו. ומנאמי בצפר אגדה שהיה מר עוקצא בעל תשובה, ונתן עיניו באשה אחת, ועלה לבו טיגא ונפל בחולי, ואשת איש היטה, לימים הוצרכה ללוות ממנו, ומתוך דוחקה נתרפאת לו, וכבש יצרו ופטרה לשלום, ונתרפא, וכשהיה יוצא לשוק היה נר דלוק צראשו מן השמים, ועל שם כך קרי ליה רבי נתן לוציתא, הכא נמי להכי כתבו ליה הכי, על שם האור שהיה זורח עליו ע"כ. הרי לנו גדול מעלת הבעל תשובה שזוכה לנר דלוק על ראשו, ועד כמה יוכל החוטא להתעלות בתשובה.

וְלִבָּן כְּשֶׁהוֹכִיחַ מִשֶּׁהָ אֵת יִשְׂרָאֵל אֲמַר לָהֶם הַזִּי"ו לִךְ, כֵּל אֶחָד וְאֶחָד מִכֶּם יוּכַל לִזְכּוֹת שֶׁהַזִּי"ו לָךְ, כִּי בַתְּשׁוּבָה אֲמִיתִית יְכוּלִין לִזְכּוֹת לְדַזִּי"ו לִי כִּי כִּי בַתְּשׁוּבָה. וְכֵּן קוֹדֵם כְּנִיסַת הַיּוֹם הַקִּדּוּשׁ, מְדַלִּיקִין נֵר נִשְׁמָה לַחַיִּים, לְעוֹרֵר אֵת עַצְמוֹ עַל גְּדוּל הַהוֹדְמָנוֹת שֶׁיֵּשׁ לַפְּנִי, שֶׁקְדוּשַׁת הַיּוֹם יִצְאֵנוּ לִידֵי תְּשׁוּבָה אֲמִיתִית עַד שִׁזְכָּה שִׁיחָא נֵר דְּלוֹק עַל רֵאשׁוֹ.

וַיִּתֵּן ה' הַשָּׁנָה הַבְּעִלְיָע תְּהִיָּה שְׁנַת גְּאוּלָּה וַיִּשְׁעָהּ, וְעַד אִזּוֹ יַעֲזוֹר ה' לְכוּלְנוּ שְׁנֵיחָה צְרוּחִים וְשְׁלָמִים, וַיִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם הַמַּחְלָה שֶׁלָּא יָחוּל עַל שׂוֹם אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְזוֹכָה לִרְאוֹת נַחַת מִצְנִינּוּ, לְגַדֵּל דּוֹרוֹת יִרְאִים לְמַעַן

אִים, עִם דְּאִכְמַ זִיד אִוִּים אִזּוֹ עַר אִזּוֹ דְּעַר זַעֲלָבְעַר יוֹד, אִבְעַר הַשִּׁי"ת הָאֵם זִיד אִוִּיעַק גְּעַרִיקַט פּוֹן אִים. וְהֵינּוּ שְׁאוֹי וְאִזּוֹי לְמִי שְׁאִינוּ מִרְגִישׁ שֶׁה' כִּכֵּר נִסְעָ מֵאֲחַתּוֹ, וְלִכְשֶׁלְעַמּוֹ מִדְּמָה לוֹ שֶׁהוּא עִם כָּל זֶה יְהוּדִי, אִכְל לְאֲמִיתוֹ ה' הַסִּיעַ עַצְמוֹ מִמֶּנּוּ.

*

וְהַגְּהָ מִנְהַג יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה לְהַדְלִיק עַרְבַּ יוֹם הַקִּדּוּשׁ נֵר נִשְׁמָה לְאִזּוֹי וְלֵאמֹר שְׁמַתּוֹ לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם, וְגַם נֵר נִשְׁמָה לְהַחַיִּים (שׁו"ע א"ח תרי-ד). וַיֵּשׁ לְהַצִּין עֵינַי הַדְּלִקַת הַנֵּר לְהַחַיִּים, שְׁאִין צוּה לְכַאוּרָה עֵינַי כְּפָרָה. וְגַם לְהַצִּין הָעֵינַי דְּפָרָשָׁה זוֹ שֶׁל שִׁירַת הַאִזּוֹי מִתְחַלֶּקֶת לְאֲחִיתוֹת הַזִּי"ו לִךְ (רֵאשׁ הַשָּׁנָה לֵא), מֵהוּ הִרְמּוֹ צוּה.

וְצִרְאָהּ דְּאִיתָא צְגַמְרָא (שַׁבַּת נו). אֲמַר רַב חִין לָךְ גְּדוּל צְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה יוֹתֵר מִיֵּאֲשִׁיבוּ צְדוּרוֹ וְאֶחָד צְדוּרָנוּ וְכו', אֲמַר רַב יוֹסֵף וְעוֹד אֶחָד צְדוּרָנוּ, וּמִנּוּ עוֹקֶבֶן צֵר נַחֲמִיֵּא רִישׁ גְּלוֹתָא, וְהֵינּוּ נֵתָן לְוִצִיתָא ע"כ. וְכַתְּבוּ הַתּוֹסָפוֹת (שם) דְּרַבִּינוּ תַּס אֲוִמֵּר דְּאֲמַרְיִין צְמַדְרַשׁ שֶׁהִיָּה נֵר דְּלוֹק עַל רֵאשׁוֹ ע"כ. וְצְגַמְרָא (פְּנֵה־דְרִין לֵא): שְׁלַח לִי לְמַר עוֹקֶבֶת לְדַזִּי"ו לִי כִּי כִּי בַתְּשׁוּבָה שְׁלָם. וְפִירַשׁ רַש"י כְּמַשָּׁה שֶׁהוּא בֵּן צְתִיָּה, לְמִי שֶׁמְקַרִּין עוֹר פְּנִי כְּמַשָּׁה רַבִּינוּ וְכו'. לְדַזִּי"ו לִי, עַל שֶׁ

תחיה אתה וזרעך, כי הרצה יש
להתפלל על זה שהנסיונות קשים
מאוד, ויתן לנו חיי אריכי ומזוני
רוחי, ואותן שזריכין להושיע צננים
יושעו צננים, ומכה כולנו לקבל פני
משיח זרקנו צב"א.

של"ם פרשת האזינו (שבת שובה) תשפ"א לפ"ק

בש"ה הק' (פ') ואמחן תורה אור אות
ז' כי השצעה עממין, הכנעני החתי
והאמורי וכו', הם השורש של השצעים
אומות, וכל אומה מהשצעה עממין יש
לה ענפים של עשר אומות. וכן
מבואר בדגל מחנה אפרים (פ') בלק
ד"ה כי מראש זורים אראנו ע"ש.
ולעומת זה יש עם ישראל, שהם
ממלכת כהנים סגולה מכל העמים,
אשר עליהם נאמר (דברים כו-ט)
ולתתך 'עליון' על כל הגויים אשר
עשה, לתהלה ולשם ולתפארת. ולכן
כאשר נכנס הכהן הגדול לפני ולפנים
הזה אחת למעלה, לרמוז על האומה
היחידה שיתן ה' אותם למעלה, עליון
על כל הגויים. ושם הזה שצב למטה,
להכניע השצע עממין שורש השצעים
אומות, שיהיו למטה זה אחר זה.

והנה מבואר בגמרא (צבא בתרא ט.)
והיו הכרוצים פורשי כנפים
למעלה וגו', ופניהם איש אל אחיו
(שמות כה-כ), וכתיב ופניהם לציב (דברי

וְלָקַח מדם הפר והזה באצבעו על
פני הכפורת קדמה, ולפני
הכפורת יזה שצב פעמים מן הדם
באצבעו (ויקרא טו-ד). צרש"י והזה
באצבעו, הזאה אחת צמשמע, ולפני
הכפורת יזה שצב, הרי אחת למעלה
ושצב למטה ע"כ. ובגמרא (יומא נה.)
מה תלמוד לומר יזה, לימד על הזאה
ראשונה שזריכה מנין עם כל אחת
ואחת ע"ש. ויש להבין מהו הרמוז שיש
בהזאה זו, שמזאתה אחת למעלה ושצב
למטה, ולא עוד אלא למנות האחת
למעלה שוב בכל פעם שמוזה למטה.

וגראה דהנה בחג הסוכות הקריבו
במקדש שצעים פרים,
ובשמיני עזרת פר אחד. ובגמרא
(סוכה נה:) הני שצעים פרים כנגד מי,
כנגד שצעים אומות [וצרש"י (במדבר
כט-יח) שמתמעטין והולכין, סימן כליה
להם]. פר יחידי למה, כנגד אומה
יחידה וכו', עשה סעודה קטנה כדי
שאהנה ממך ע"כ. והנה מבואר

החורבן נתמלא סאתן של ישראל, והחרון אף היתה עלומה מאד עד שעזב ה' ציתו, ואיך היו אז הכרוצים מעורין זה בזה. וכבר העיר בזה הריטב"א כאן.

וְאִי־יֵשׁ לֹמֵר כִּי כֹאֲשֶׁר נִכְנְסוּ הַנְּכָרִים לְמִקְדָּשׁ, וְנִתְגַּלְּהָ שֶׁסְּפִיחֹתָם, שְׁחַפְּסוּ טִיטוּס הַרְשַׁע זֹנֵה בִּידוֹ וְנִכְנַס לְבַיִת קִדְשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים, וְהִלְעֵי סֵפֶר תּוֹרָה וְעִבְרָה עֲבִירָה, וְנָטַל סִיף וְגִידָר אֶת הַפְּרוּכָה, וְכִסְּוֹר הַרְג אֶת עַמּוֹ (גיטין נ"ו:), אִז לַעֲוֹנֹת זֶה נִתְגַּדַּל הַחֲבִירָה שֶׁל ה' לַעֲמוֹ, כִּי הַגְּרוּעַ שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל חָשׁוּב הַרְבֵּה יוֹתֵר מִטּוֹב שֶׁעֲבָרוּם. וְנִתְעוֹרֵר לַמַּעֲלָה הַחֲבִירָה לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל, וְכִי לֹא עֲדִיפָא הֵמָּה אֲלֵפֵי פַעֲמִים מֵהַגּוֹיִים שֶׁבָּאוּ בְּבִיתוֹ תַּחְתִּיהֶם, וְכִנְיַת הָאֱלֹהִים נַעֲשׂוּ הַכְּרוּצִים מֵעוֹרִין זֶה בָּזֶה.

וּבְבָזוּ כֵן צַעֲנִינֵנוּ, כֹּאֲשֶׁר רָצָה הַכֹּהֵן גָּדוֹל לְהַגְדִּיל מַעֲלַתָּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵמָּה אֶחָת לַמַּעֲלָה, וַיִּתְעוֹרְרוּ מִן הַשָּׁמַיִם לַתַּת אֹתָם עֲלִיוֹן, עַל כֵּן בִּשְׁעָה שֶׁזֶה שָׁבַע לַמַּטֵּה נֶגֶד אֹמוֹת הָעוֹלָם, הַזְכִּירוּ תְּמִיד אֶלְלֵם אֶת הָאֶחָת לַמַּעֲלָה שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֹּאֲשֶׁר נַעֲרִיךְ אֶת יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְץ נֶגֶד הַשְּׁבָעִים אֹמוֹת, יֵהִיו הֵם תְּמִיד אֹמְרָה יַחֲדָה, אֶחָת הִיא לְאֻמָּה בְּרָה הִיא לְיִלְדֻתָּהּ, שְׂאִין דְּמִיּוֹן אֶף לְאֶחָת מֵהָאֹמוֹת נֶגֶד יִשְׂרָאֵל. וְהִיא מוֹנֵה

הַיָּמִים צ ג-ג). לֹא קָשִׁיָא כֹּאֵן בְּזִמְנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְלוּנֵי שֶׁל מִקְדוֹם [הֵם הוֹפְכִים פְּנִיָּהם זֶה לְזֶה דּוֹגְמַת חִיבַת זְכָר וְנִקְבָּה הָאֱלֹהִים זֶה לְזֶה, סִימָן שֶׁהַקְּבָ"ה אֹהֵב אֶת יִשְׂרָאֵל], כֹּאֵן בְּזִמְנֵי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְלוּנֵי שֶׁל מִקְדוֹם [הוֹפְכִין פְּנִיָּהם לְבַיִת עַל יְדֵי נֶס] ע"כ. וְבִאֲמַת מַלְּנֵי בְּזֶה עוֹד נֶס עֲדִיפָא מִזֶּה, דְּאִי־תָא בְּגִמְרָא (יומא נד.) בִּשְׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עוֹלִין לְרַגְלֵי מַגְלִילִין לְהֵם אֶת הַפְּרוּכָה, וּמֵרַחֲוִין לְהֵם אֶת הַכְּרוּצִים שֶׁהָיוּ מֵעוֹרִים זֶה בְּזֶה [מְדוּבָקִין זֶה בְּזֶה, וְאֶחָוִין וּמִתְבָּקִין זֶה אֶת זֶה כּוֹכֵר הַחוּבֵק אֶת הַנִּקְבָּה], וְאֹמְרִים לְהֵן, רְאוּ חֲצַתְכֶם לְפָנֵי הַמִּקְדוֹם, כַּחֲבַת זְכָר וְנִקְבָּה ע"כ. וְהִינֵנוּ כִּי הַכְּרוּצִים הִיתָה לְאֶחָד לְזוֹרֵת זְכָר, וְלֵהֲשֵׁנִי לְזוֹרֵת נִקְבָּה (זוה"ק ח"ג נט.), שֶׁזֶה רּוֹמֵנוּ עַל הַקְּבָ"ה שֶׁהוּא דוּדִי, וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל כְּלָה קְרוּאָה בְּנַעֲיָמָה (כַּמְצוּרָה בַּפְּסוּקֵי שִׁיר הַשִּׁירִים), וְצַמּוּעֲדֵי ה' הִיתָה הַחֲבִירָה כֹּל כֵּךְ גְּדוּלָה בִּין יִשְׂרָאֵל לְאַצִּיָּהֶם שֶׁבְּשָׁמַיִם, עַד שֶׁהָיוּ מֵעוֹרִים זֶה בְּזֶה.

אֲמַנָּם לְכַאוּרָה יִפְלֵא, דֵּהֵא אֲמַרִּינֵן (שם נד:) בִּשְׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ נְכָרִים לְהִיכַל, רְאוּ כְּרוּצִים מֵעוֹרִין זֶה בְּזֶה, וְהוֹלִיאוּן לְשׁוֹק וְאֲמַרוּ, יִשְׂרָאֵל הֲלָלוּ שֶׁבְּרַכְתָּן בְּרַכָּה וְקַלְלַתָּן קַלְלָה יַעֲסִקוּ בְּדַבְרֵים הֲלָלוּ, מִיַּד הַזִּילוּם שֶׁנֶּאֱמַר (איכה א-ח) כֹּל מַכְצִדִּיהַ הַזִּילוּהַ כִּי רְאוּ עָרוֹתָה ע"כ. וְהָרִי בְּזִמְנֵי

מליצת זכות על הכלל ישראל בכניסת החג, שיחתמנו לחיים טובים ארוכים צדין, וזכה כבר לגאולתנו ולפדיון נפשינו.

אחת ואחת, אחת ושמים וכו', שאל כל אומה שיצרף ה' אליה את ישראל הם יהיו אחת, ומגיע להם לתת אחתם עליון על כל גוי הארץ. וזו

לפני כל נדרי תשפ"א לפ"ק

ציוס הזה לפני ה' 'תטהרו', חוץ מכפרת העון, הקצ"ה גם מטהר אותנו, ויכולים לצאת היום טהור מכל סוג טומאה שנדבק עלינו במשך כל ימי השנה.

ואופן הטהרה מצוואר צמשנה (יומא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם, אצרכם שצמשים, שנאמר (יחזקאל לו-כה) ורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם, ואומר (ירמיה יז-ג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקצ"ה מטהר את ישראל ע"כ. והיינו שהקצ"ה כציכול הוא צחינת מקוה, וכמו שהנכנס למקוה יוצא ממנו טהור, כן לעומת זה היא הטהרה של הקצ"ה. וציאורו נראה, כי כנסת ישראל מתגעגע לה' ומבקשת, ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודין מיין (שיר א-ב), הקירוב היותר גדול צין אחד לשני

כי ציוס הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם לפני ה' תטהרו (ויקרא טו-ל). אנו נכנסים כעת ליום קדוש ונורא, אשר צו נתן ה' לנו מתנה טובה, שאי אפשר לנו להעריך גדול ערכה, ששוה יותר מכל הון שבעולם, שצו מכפר וסולח לעונותינו. מתנה כזו אין לנו אלא פעם אחת בשנה, ואנו נותנים הודאה לה' שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה. ומצוואר מהכתוב הזה, כי מעלת עילומו של יום הזה הוא צשני דברים, חדא, שצו 'מכפר' ה' על עונותינו, שמתקבל צו ציתר שאת התשובה עד שמכפר וסולח לכל חטאותינו, כי יום הכיפורים מכפר רק לשצים. שנית שצו גם 'מטהר' אותנו מהחטאים. והיינו שגם אחר הקליחה על החטא שלא יענש עליה, אכתי נשאר מהחטא רושם טומאה על החוטא, וזה מונע שיערה עליו רוח טהרה ממרום, כי על מקום טומאה לא יוכל לחול טהרה. אבל

כאשר עומד להתצונן בתכלית חייו, עבור מה אני מסתובב בעולם. כמה טובות ה' עושה עמו יום יום במשך ימי חייו, השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלינו, כל מה שיש לנו הכל ניתן לנו מה', ומה אני משלם תחתיו, רעה תחת טובה. ענותיו רבו למעלה ראש, העבדות ה' היא מצות אנשים מלומדה, כמה חסר ממנו אהבת ה' ויראתו ושמתו בקיום מצותיו, ולבו נמס כמים, ומתחרט על העבר, אז לפני ה' תטהרו, הוא יכול לנצח טהור. הוא מתקרב לה' באהבה רבה כבן לאביו עד שצא לידי מדה של נשיקה, ולעומת זה מתעורר גם אהבת ה' אליו כרחם אב על בנים, וצא לידי נשיקה, ואז מה מקוה מטהר כן הקב"ה מטהר את ישראל, וצונגיעה בעלמא בהשקה אנו נטהרים.

*

יום הכיפורים הוא יום דוגמא לעתיד, מעין העולם הבא, כמאמרם (ברכות יו). העולם הבא אין בו לא חכילה ולא שתייה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן וכו', אלא נדיקים יושבים ועטרותיהם צראשיהם ונהנים מזיו השכינה ע"כ. וכמו כן הוא יום הכיפורים, פרושים מכל עניי גשמיים ויושבים בצית הכנסת במחילתו של מקום, ונהנין מזיו השכינה. ומבואר בדברי האר"ל (פע"ח שער יו"כ פרק ה) דמטעם זה, שטן ציומא

מתצטא שמרוב האהבה הוא מחזקו ונושק אותו, וכדרך אהבת האב לבניו. ועל דרך זה צנים אחס לה' אלקיכם (דברים יד-א), צימים הללו של עשרת ימי תשובה יש קירוב עצומה מישראל לאזיהם שצשמים. על ימים אלו נאמר דרשו ה' בהמלאו קראוהו בהיותו קרוב (ישעיה נה-ו), עד שצימו האחרון של עשרת ימי תשובה, אנו מגיעים למדרגה של קירוב צנשיקה, היום הזה הוא שיה הקירוב היותר גדול מכל ימות השנה.

והנה בטהרת המקוה יש שני אופנים, חדא, כשהטמא נכנס כל כולו לתוך המקוה ומתכסה בהמים. שנית, יש שמים טמאים נטהרים בהשקה למקוה טהורה, וצונגיעה בעלמא נטהרים על ידי המים הטהורים. ויום הכיפורים שהוא זמן קירוב של אביו שצשמים עם בניו צנשיקה, בני ישראל נטהרים בהשקה, כי מקוה ישראל ה', ומה מקוה מטהר הטמאים בהשקה, כן הקב"ה מטהר את ישראל.

אמנם השקה מהני רק למים שנטמאו, ולא לשום דבר גוש שנטמא כמו אדם וכלים. ולכן אמר הכתוב (איכה ג-ט) שפכי כמים לבך נוכח פני ה', כי כל זמן שלבו לב אבן, ולא נשבר לרסיסים ונמס עד למים, אין ההשקה מטהרת. ורק

דכיפורי לית ליה רשותא לאסטווי (יומא ב.), כי יום הכיפורים הוא צחינת עולם הבא שאז יתבטל השטן, דלעתיד מציאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו (סוכה נב.), ולכן אין צו שליטה ביום הזה שהוא דוגמא לעולם הבא.

והענין שנתן לנו יום אחד בשנה, מעין עולם הבא, הוא צא לעורר את האדם ולהזכירו, כי העולם הזה הוא רק פרוודור צפני העולם הבא, ימי האדם בעולם הזה קצרים, וימינו ככל עובר, וניתנו רק כדי להתקין עצמו צפרוודור שתכנס לטורקלין. אשר שם כל עניי גשמיים שהרכיש בחייו אין להם שום ערך, ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אצנים טובים ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד, ויתן אל לבו מה הכין לעצמו להטורקלין, הלא צמתים חפשי, כיון שמת נעשה חפשי מן התורה ומן המצוות, ואי אפשר להוסיף שם דבר, רק מה שהרכיש בעולם הזה, ורק מי שטרם צערב שבת יאכל בשבת (עבודה זרה ג.), וכל אחד ואחד עושה לו הקב"ה חופה לפי כבודו. ואש בחופה למה, שכל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו [חופתו של קטן בחופתו של חבירו הגדול ממנו], איי לה לאותה צושה איי לה לאותה כלימה (צנא צמרא עה.). והיינו שיראה איך חבירו העלה ימיו ושנותיו וזכה לחופה גדולה לחיי עולם

הבא, והוא אין לו אלא חופה קטנה, ויהא נכוה מחופתו של חבירו, שיכאב לו למה לא היה גם לו שכל בעולם הזה לעשות כחבירו ולצלות עולמו בתורה ומצוות ומעשים טובים. ויש לזכור כי צער זו היא נחמי לעולמי עד, ורק עתה בחייו יוכל לסדר חופתו לעולם הבא.

עבר עלינו שנה קשה מאוד, כמה מאחיו בני ישראל אינם נמלאים עוד צבית המדרש ונעדרו בשנה העברה פתאום מהמחלה השוררת, ולא עלה צידם לעשות הכנה דרבה קודם שעזבו עולמם. טבע האדם לדחות לאחר זמן לסדר ולהכין עצמו לעולם הבא, אין גם אחד יודע מתי יגיע זמנו לעזוב את עולמו, אנו מודים לה' השם נפשנו בחיים, אנו עומדים צרואים ויושבים צבית המדרש, וצידינו עדיין לתקן הכל, לקרוע את לב האצן ולשוב אל ה'. אשר עיקרי התשובה, חרטה על העבר וקבלה על העתיד, להשליך רוע שאור, ולצער מצמינו ולהתרחק מכל דבר שמקרר אוחנו מעבודת ה', ומכל שכן דברים שהם אסורים מן התורה, לא תחורו אחרי לצבכם ואחרי עייכם. לא נאחר את המועד, אין גם אחד צטות שיהיה לו עוד בחייו יום הקדוש כזה. היום היא יום כפרת עונות, יום טהרה מכל טומאה, וצתשובה אמיתית נוכל לצאת היום טהור כקטן שנולד.

מאד, גבור בארץ יהיה זרעו, דור
 ישרים יצורך (תהלים קיג-ה), אשרי איש
 ולא אשרי אשה, אמר רב עמרם אמר
 רב אשרי מי שעושה תשובה כשהוא
 איש [כשהוא בחור בכחו, כלומר
 ממחר להכיר את צוראיו קודם ימי
 הזקנה] ע"כ. וכן אמר הכתוב (קהלת
 יג-ה) וזכור את צוראיך צימי
 בחורותיך. ואיתא צוהר הק' (ס"ג פו):
 מפני שיצא תקום (ויקרא יט-לב), קודם
 השיצה לידך, רק צהיתך עוד נער
 תקום לעבוד את ה', והדרת פני זקן,
 אז ימי הזקנה שלך יהיו מהודרים
 ע"ש. יש לשזב לה' בעוד שלא עברו
 שנותיו, שישארו לפניו עוד ימים רבים
 שיוכל לעשות נחת רוח לקונו, ולא
 בזנותו שנשאר לפניו רק ימים
 מועטים מימי חייו. ומסיים עלה גבור
 בארץ יהיה זרעו, והיינו כי מי
 שעבודת קונו חלושה צימי נעוריו, כן
 מתגדלים אחריו צניו, הם הולכים
 בדרכי אציהם, וכפי מה שהם רואים
 את מעשיו. ואז גם אם יזכה האב
 שכאשר יזקין יעשה תשובה אמינית,
 אבל זרעו ודורותיו כבר אבד, הם כבר
 לא ישתנו מהדרכים שחינך אותם, אבל
 אשרי 'איש' ירא את ה', שעושה
 תשובה צימי הנעורים בעודו איש, אז
 גבור בארץ יהיה גם זרעו, ודור
 ישרים יצורך.

כי ה' חלקיך מתהלך בקרב מחנך
 וגו', והיה מחנך קדוש, ולא יראה
 בך ערות דבר ושז מאחרריך (דברים
 כג-טו). בית שאין צה קדושה, ומנאי
 צה ערות דבר, אין שם השראת
 השכינה. ומי שיז לו הכלים המלאים
 ערוה, הן צציתו והן צכיסו, הוא
 מעציר צידים מעצמו ומציתו ההשראת
 השכינה, אשר ה' שומר עמו ישראל,
 והוא נשאר צלי שמירה. וכמו כן כאשר
 הנגיעות צצית צמדה חלושה. הפאה
 נכרית שהם נעשים משער, כמעט כולם
 הם מתקרבות עצודה זרה שאסור
 להמנא צצית ישראל, ולא ידבק צידך
 מאומה מן החרס. השייטלען הארוכות
 הם פריעות רבה שנאסרה על ידי כל
 גדולי ישראל מכל החוגים צלי שום
 יוצא מהכלל. ומכל שכן השייטלין
 שנעשו צאופן שהערות נראות כיוצאות
 מהעור שעל הראש. אנו צריכינ שמירה
 תמידית עלינו ועל צנינו שלא יצאו
 לתרבות רעה, ומה נוכל לייחל כאשר
 ה' עוזב את הצית, ולא נמנא שם.
 ומכל שכן צימים אלו ששכיח הזיקא
 שהמגפה שוררת בעולם צכל המקומות,
 פה וצארצניו הקדושה, וכל אחד צריך
 שמירה עליזנה שלא ידבק צה, יש לנו
 להתאמן ציתר שאת להשרות השכינה
 בצציתנו, כי צאור פני מלך חיים.

*

ועל זה מזהיר הכתוב (דברים ל-ט)
 החיים והמות נתתי לפניך,

בגמרא (עבודה זרה יט.) אשרי איש
 ירא את ה', צמנותו חפץ

אחת היתה צידם ונתערטלו ממנה
(רש"י ג-י), ומפני גודל הצושה ואחצא.

ובבזו כן יש לכל אדם לשאול את
עצמו היום ציוס הקדוש
'איכה', איפה אתה עומד, זכור איך
היית עובד את ה' צימי נעוריי,
כאשר היית יושב צישיצה צאהלה של
תורה, ומה נתהוה ממך, איך אתה
מצבזו הזמן היקר צהצל וריק. נתתי
לפניך עינים לראות, כדי שתהיה לך
הארת עינים צתורה, איך אתה
משמש צהס. נתתי לך דעת ותצונה
לעצודת קונך, וצמה מונח חכמתך
ומחשצותיך. נתתי לך הון שיהיה לך
הרחצת הדעת לתורה, צמה אתה
מצבזו אותם, לקנות צהס דצרים
שאינס לרוח התורה. נתתי לך חיים
וצריאות, שעל כל נשימה ונשימה
תהלל י-ה, לאו כל אחד יכול לנשום
כראוי, ויש לשאול לעצמו 'איכה', צמה
אתה מצבזו את ימי חיך. וצתצונות
מעט יפול עליו צושה נוראה נגד ה',
ואירא כי עירוס אנכי ואחצא.

*

בוציניו צגמרא (חגיגה טו.) דיצתה צת
קול ואמרה (ירמיה ג-ד) שובו
צנים שובצים חוץ מאחר. ונראה כי
לכל אדם יש התעוררות תשובה מזמן
לזמן, שמתעורר היכן אני עומד
צעולם, מה תהא התכלית, הלא החיים

הצרכה והקללה, וצחרת צחיים למען
תחיה אתה ורעך. שהצצה אומר
להאדם, אני נותן לפניך הצחירה לשוב
לה' תמיד, וצכל עת וזמן תוכל לצחור
אם אתה רוצה להמשיך דרכי המות,
או לשנות דרךך לדרכי החיים, ואני
מעורר אותך וצחרת צחיים צאופן כזה
למען תחיה אתה ורעך, שלא תמתין
לימי זקנה שרק אתה צעצמך תצכה
לדרכי החיים, אלא תמהר לשוב צימי
הנעורים, כאשר אתה עדיין יכול
להחיות גם את ורעך.

*

אדם הראשון כאשר נכשל צחטא
העץ הדעת כתיב, ויקרא ה'
אלקים אל האדם ויאמר לו איכה,
ויאמר את קולך שמעתי צגן ואירא כי
עירוס אנכי ואחצא (צראשית ג-י). ה'
אמר לאדם, אני צראתי אותך צעשר
לאצעותי, ונתתי לך כל השלימות
שיתכן להאדם, מיסצ צגן עדן ומלאכי
השרת צולין לו צשר (סנהדרין נט:),
מסרתי לפניך עולם כה נאה, כדי
שתהא הכל מתוקן לפניך לסעודה (סס
לת.). ומה עשית, הפכת הקערה על
פיה, להחריצ עולמי יצאת, לערב הכל
טוב צרע. איכה, היכן אתה עומד,
נפלת מאיגרא רמה לצירא עמיקתא.
ומגודל הצושה כנגד ה', לא היה לו
פנים להרים ראש, והשיצ, את קולך
שמעתי, ואירא כי עירוס אנכי, מצוה

ה' אליך, ואז צודאי 'ונשובה', תהא התשובה שלימה ונכונה. ואם כי צעוינו כי רבו נעשינו כבר כחדם 'אחר' שלא מתעורר עוד מהצבת קול, 'חדש ימינו כקדם', תחדש אותנו להיות כמו שהיינו צימי נעורינו. — לא מתבקש מהאדם להעשות כצריה חדשה, אלא חוזר לאותה דרגא שאתה צעלמך היית כבר עומד שם צימי נעורין, כל אחד מאתנו היה פעם נאה מאוד צמעשיו, זכור נא הזמן שיצבת שישיבה ועסקת צלימוד התורה ועבודת השם, אשר נפשך היה נמא לעבודת קוקך, והיית מופרש מכל טומאה, אלא עסוק צעבודת יולרך.

אמונה היום, שאין מסטין, יורד הארה של התעוררות לתשובה לכל אחד, גם הפחות צצפחותים פועם רוחו, ומתעורר צרההורי תשובה, לומר אלכה ואשובה אל אישי הראשון, כי טוב לי אז מעתה, ומתעורר לשוב אל ה' ולשנות דרכו לטובה, ולזכור כי אין הדבר תלוי אלא צו, ולא ידח ממנו נדח, ולא יחפוך צמות המת כי אם צשוב רשע מדרכו וחייה.

*

והנה צומן צצית המקדש היה קיים, היה לנו הכהן גדול, שהיה שליח של הכלל ישראל ליכנס לפני ולפנים צקודש פנימה, אשר שם ה'

עוצרים ככל עוצר של עוף הפורת, ובמה לעזוב העולם, מה אענה ציום הדין, כמה גדולה תהא הצושה צפני יולרו וקונו, ונגד צבותיו ורצותיו שעמלו לגדלו. והתעוררות זו צאה ממה שנשמחו שומע הצבת קול שיוצאת, אוי להם לצריות מעלצונה של תורה (אצות ו-צ), ומהקול שמתעורר שובו צנים שובצים. אצל התעוררות זו נשמע להאדם רק כאשר הוא עוד ירא את ה', ומפחד מן החטא, אלא שילרו אונסו, וצשמעו קול תוכחה מתעורר. לא כן כאשר נשתנה ממה שהיה צימי נעוריו, ושקוע צחטאים, והוא כאיש אחר לגמרי ממה שהיה פעם, אז אזניו הכבד, הוא נעשה כחרש, שאין התעוררות הצבת קול פועם אללו, ולא שומע ולא מתעורר, וכך עוצרים עליו שנותיו צחיים. וזהו שאמרו צצבת קול יוצאת ואומרת שובו צנים שובצים, ומתעורר צני אדם לתשובה, והתעוררות זו מגיע לכל אחד, 'חוך מאחר', מי שנשתנה כבר לאיש אחר ממה שהיה, הוא אדוק צדברים טמאים, לא דומה כלל עם מה שהיה צימי נעוריו, הוא נתרחק כבר כל כך שהוא אחר, הוא לא יתעורר מצבת קול זו.

ועל זה אנו מצקשים השיצנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם (איכה ה-כא), שהקב"ה ישלח לנו התעוררות של תשובה, ומתחלה השיצנו

מען פועלין, אונז גיי מיר היינט אריין
לפני ולפנים בקדשי קדשים, און דארטן
זענען מיר מתפלל פארין באשעפער.

יש לקבל על עצמו עול תורה,
לקבוע בכל יום יום שיעור
בתורה, ומה טוב שיהיה במסגרת כמו
'זהה נהגה', שיש עליו שיעבוד ללמוד
דף או עמוד בכל יום. ולהתפלל בכל
יום במתניות, אשר שעה זו מיוחדת
להתייחד זינו לצין קונו. לקדש
השבתות להיות גם יום של חשבון
הנפש, על כל מה שעבר במשך
השבוע, ולהתעסם צו ביותר בתפלה
בכוונה. ולהאריך בהסעודות בשירות
ותשבות, אשר זימי קדם היו רגילים
להתאסף אלל לדיקים זלילות שבת,
וזימינו נונח ענין זה מאד.

ברצוני לדבר אחז מילין אל
הבחורים, אשריכם מה טוב
חלקיכם, אתם יושבים כל היום זבית
המדרש ולומדים ועובדים את ה'.
בשנה זו היה רפיון גדול זלימוד
התורה שנגע לכל אחד, ונפרך מאד
ההשתמשות בהטלפונים שונים על ידי
שלא היו יכולים להתאסף ללמוד
זישיבות, ויש לפרוש מהם עד קנה
האחרון, ולהיות חזר במסגרת 'לגדור
ולשמור', להיות פרוש מנגיעה זכלים
הללו שסופן מעזרין את האדם על
דעת קונו. הבחורים יקבלו על עצמם
להקדיש ימיהם רק לתורה ולא

שוכן זין הכרזים, ועזד ה' עזודת
הקודש זכפרת הדמים של הפר
והשעיר, ושזז זעזודת הקטורת, ואחר
קך שפק שיחתו ותפלתו למקום על
טובתן של ישראל, שירחס ה' על עמו,
ויתזרכו זשנה טובה ומזוכת, וכעת
חסרנו כל אלה. אלל האמת היא,
ונשלמה פרים שפתינו, כל אחד ואחד
מאתנו נחשז כאלו נכנס היום לפני
ולפנים לקונו, לזקש סליחה ומחילה,
ולהתפלל על העמיד. וכמו שאומרים
(זפייט) נחשז כג זאישון, דחות
זפילולי עקלתון, ויש לנלל עיזומו של
יום לתשובה ולתפלה.

ותפלל מיוחדת יש להתפלל על
זריאות והחיים, מדת הדין
מתחה על הכלל ישראל זכל
המקומות, אנו זריכים רחמי שמים
מרוזים, קיינער ווייסט נישט ווי אזוי די
יאהר וועט אויסקוקן, מען האט זיך
פארדעם אויך נישט גערישט, נאר תפלה
האט א בח, להתפלל על עצמו ועל זני
זיתו, ועל הזדיקים שזדורינו, שיהיו
זרואים ויזכלו להנהיג את הכלל
ישראל, יש לכל אז להתפלל על זניו,
כי זריכין סייעתא דשמיא ורחמי שמים
מרוזים שיוכלו מיט די היינטיגע
נסינות אויפשטעלן שיינע דורות, מען
זאל זיך פירן בדרכי השם, מען האט
נישט קיין השגה וואס עם ווארט אפ די
היינטיגע קינדער, יעצט איז די צייט
וואס מען דארף מתפלל זיין, אלעם קען

מטהרת את האדם. ונזקק מהמורה,
 תורה תורה התחנני צנקה, גיי ארויף
 אויבען אין הימעל און זיי ממליץ אויפן
 כלל ישראל, און זאג פארן אייבערשטן,
 אידן האבן מיד ארום גענומען, מען האט
 מיד געקישט, אידן ווילן דבוק זיין אין
 מיר, עם איז נישט דא אזא שיין פאלק ווי
 די כלל ישראל, נישט דא קיין אומה
 ולשון וואס זאל זיין ענדליך צום כלל
 ישראל, רק עם ישראל הם מעריכין
 אותך, ומוסרים נפשם עליך בכל עת.
 ויהיה לנו שנה מזכרת, פרנסה
 בהרצבה, שנה של חיים ובריאות, שלא
 יפגע שום מחלה צבני ישראל בכל
 מקומות מושבותיהם, ויהיה לנו שנה
 מתוקה, צברכת בני חיי ומזוני רויחי,
 ויתקבלו תפלינו ברחמים וברצון, ושנת
 גאולה וישועה, צביאת בן דוד, צמהרה
 צימינו אמן.

להתעניין בשום דבר חוץ ממנה. כי
 כל העמיד של האדם תלוי איך
 עוזרים עליו ימי הצחרות, ואם מקדיש
 ימיו לתורה יתגדל לתלמיד חכם וירא
 השם.

אנו מוילאים כעת את הספר תורה,
 המנהג לחזק ולנשק הספר
 תורה, וחזק מהטעם להראות החציבות
 שלנו לתורה, ולפייסה על מה שלא
 הוזהרנו בקיומה כראוי, יש לומר בזה
 עוד טעם, כפי מה שדברנו שטהרת
 יום הכיפורים כמקוה, היא צהשקה
 להקצ"ה. והנה הקצ"ה אין לו גוף ולא
 משיגי הגוף, אבל קוצ"ה ואורייתא חד
 (זה"ק ח"ג עג.), כי התורה חכמתו של
 הקצ"ה, והוא היודע והוא המדע,
 וכאשר אנו נושקין את התורה, יש
 ציכול השקה להקצ"ה, והשקה זו

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' ראובן יואל טובל הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
באירוסיו בנו החתן שלמה יצחק ני"ו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' יונה לעפקאוויטש הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' שמעון פרענקל הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו

718.387.5770

